

is... de wortel van alle menselijke deugden en alle ware verdiensten".

"Humaniteit is het denkbeeld, waarvoor wij tempels en altaren bouwen. Vrede en gelukzaligheid voor alle menschen, zie daar het ideaal, dat der Vrijmetselarij ten allen tijde voor oogen moet blijven, zoo zij haar verheven taak volbrengen, haar grootsche roeping vervullen wil".

"Het is den Vrijmetselaar niet enkel om ontwikkeling des verstands, of de aankweeking van 's menschen geestelijke vermogens, maar ook en vooral om de veredeling des harten te doen."

"Vandaar dat de Vrijmetselarij geen afzonderlijk wetenschappelijk leerstelsel heeft... en allermint geneigd is zich te onderwerpen aan eene vaste, onveranderlijke dogma's uitgesprokenen geloofsbelydenis. Nooit en nimmer kan hij de vriend zijn eener dogmatiek, nooit en nimmer kan hij zweren bij de woorden en uitspraken van een leeraar. Het vrije denken, dat door geen overgeleverd geloof beperkt is, vormt het middelpunt van zijn licht en waarheid brengend streven."

En door welk middel zegt de Vrijmetselarij dat hooge doel te bereiken? Alleen door arbeid en altijd weer door onvermoeiden, ingespannen arbeid. Op stoffelijk gebied door lichamelijken arbeid, op geestelijk gebied door het vrije denken, en op aesthetisch gebied door de scheppingen der kunst. En in zoover al die arbeid niet voor eigen voordeel, maar veelmeer tot vermeerdering van het algemeen welzijn der groote menschheid wordt verricht, d.w.z. in zoover zij een humanistisch karakter draagt, is zij vrijmetselaarsarbeid.

Weet ge nu wat de Vrijmetselarij eigenlijk is? Hebt ge er nu een duidelijk begrip van gekregen? Als het u gaat als mij, is uw antwoord: neen, ik ben nog even wip als te voren! Na het lezen van verschillende boeken en brochures was ik telkens teleurgesteld, als ik mij rekenschap trachtte te geven van den inhoud, omdat ik wel heel veel schoone woorden en verheven ideeën, maar geen afdoend antwoord kreeg op de vraag, wat de Vrijmetselarij nu eigenlijk is.

In het laatste artikel hopen wij ons oordeel te geven.

Imuiden.

JOEL JANSEN.

UIT DE SCHRIFT.

Rood.

(Goede Vrijdag).

Mijn Liefste is blank en rood; Hij draagt de hennep boven tienduizenden. Hooglied 5:10.

Wat grüpt u op den Goeden Vrijdag het krachtigst aan, mijn ziel?

Als ge daar staat op den heuvel Golgotha en op uw gekruisigde Geliefde uw oogen vest, wat kronkt dan uw liefde het meest?

Wat is voor u het onverdraaglijkst?

En ge antwoordt wellicht: dat bloed!

Wat heeft uw Jezus den laatsten lijdensnacht en den laatsten lijdensdag moeten bloeden.

In Gethsemane werd het angstzweet tot groote druppelen bloeds.

De doornenkroon prikte diepe wonden en het bloed gutste Hem langs de slapen.

De geeselslagen ploegden zijn rug open tot deze een bloederige vleeschklomp was geworden.

De nagels in handen en voeten gaven aan het bloed nieuwe uitwegen.

En zelfs toen Hij den geest had gegeven, werd Zijn zijde nog doorstoken om er een mengsel van water en bloed uit te laten vloeien.

O, dat bloed!

Hoe overdekte het Zijn geheele lichaam.

Hoe maakte het Hem afzichtelijk.

Hoe doet het u weklagen: Mijn Liefste is rood. Maar de Hooglied-bruid klaagde deze woorden niet uit, maar jubelde ze uit.

Dat wil ik wel gelooven, zegt gij, mijn ziel.

Zij doelde daarmee op de volbloedigheid, welke door zijn huid heerscheen of ook de kleur van het haar heerschen liefsten.

Dat alles verhoogde zijn schoonheid in haar oog. Maar het roode verleslijkt Jezus zoo.

Meent gij dat werkelijk, mijn ziel?

Hebt gij dan nog niets gespeurd van de schoonheid van dat bloed?

Hebt gij daarin niet gezien de unieke schoonheid van Zijn onvergelykelijke liefde?

Wat zijt gij dan nog weinig uw Liefste gemederd. O, dat bloed!

In het eerst schrikt gij ervan.

Maar hoe langer gij er op staart, des te dierbaarder wordt het u.

Het was duur bloed.

Het was ook lief bloed.

Elke druppel van dat bloed genoegzaam om een geheele wereld te verlossen.

Gewis, gij moogt zuchten: ik deed door mijne zonden Hem al die jammen aan. Ik, ik heb doen vlieten onschuldig bloed.

Mits gij er dan deze gedachte maar onmiddellijk aan verbindt: dat hartebloed is vergoten voor mij.

Voor mij was Hij rood.

Welk een schoon rood is dat.

Welk een kostelijk rood.

Dierbaar, dierbaar bloed.

Zalig, zalig rood.

Het is het rood der schuldvergeving.

Het is het rood der eeuwige verzoening.

Het is het rood, waardoor ik aangenaam word in des Vaders oog.

O mijn ziel, dat het rood evenals het blank geen oogenblik uit uw herinnering verdween.

Dat het u telkens, ook buiten de lijdensdagen om, ware, als zaagt gij bloeddruppelen leeken.

O, dat gij die druppelen tellen kondt!

En dan onder den indruk leefde van de genade, de ontferming, de lieflijkheid van elk dier druppelen.

Wat zouden uw smarten, in gemeenschap met Hem doorstaan, u dan heilig, zelfs genotvol worden.

Wat zou uw Jezus u boven alles beminnelijk blijven.

Hoe zou het reeds in den morgenstond kwinkelen binnen in u: Mijn Liefste, Mijn Liefste, Mijn Liefste is rood.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Querido's Saul en David.

Bij de veelbesproken tooneeluitvoering scheen alles zoo verlokkelijk.

Zij zou gehouden worden in besloten kring. Intusschen werd met de kaarten met ijver gekolporteed.

Alleen amateur-spelers zouden voor het voetlicht komen. Evenwel bleek het heele spel te staan onder de leiding van een beroepsspeler, den heer Saalborn.

Christen-studenten zouden ten tooneele verschijnen. Maar er moesten er onder de spelers zijn geweest, die nooit een collegezaal hebben gezien.

Een bijbelsch stuk zou er worden opgevoerd.

Maar dan niet van de hand van den een of anderen letterkundigen krabbelaar. Doch van een eerste-rangs-auteur.

Wel van een Jood. Van Querido.

Maar dat hinderde niet.

't Was immers een stuk uit het Oude Testament. Onbegrijpelijk is het, dat er zijn, die al zulke mooie voorstellingen hebben geslikt.

Dat er ouders ook onder de Gereformeerden waren, die dachten: het zal wel vertrouwd wezen.

Ik heb nog een kleine hoop, dat zij bij de opvoering toch geschrokken zullen zijn.

Dat zij onrustig geworden zijn en zichzelf zullen hebben afgevraagd: hoe kon ik mijn kinderen hier toe verlof geven?

Wanneer men van den inhoud van dit tooneelwerk kennisneemt, dan wordt het u een raadsel, hoeveel er bij hen mee door kan.

Daarom acht ik het niet ondienstig onze lezers van den inhoud eenigszins op de hoogte te brengen.

En dan zal ik den heer Querido allermint den lof onthouden, die hem toekomt. Er zijn in zijn boek, uit letterkundig oogpunt, eenvoudig schitterende passages. Stukken van Oostersche poëzie.

Ook hier en daar wel eens kreupel beeldspraak. Maar over het geheel heeft hij hierin zijn naam gehandhaafd. Ook zijn naam als overdadig, al te weelderig stylist. Dat het als tooneelstuk tooneelbezoekers zal voldoen, betwijfel ik. Hij laat zijn personages praten tot ze er hoersch van moeten worden. En voorzoover ik er verstand van heb, is dit juist het tegendeel van wat een tooneel-auteur zich als eisch heeft te stellen.

Hij blijft tamelijk trouw aan het bijbelsche verhaal. Maar gelijk te verwachten was, mist hij alle diepere visie op zijn onderwerp. Hij vat Saul op als een lijder aan zware melancholie, die veel angsten uitstaat, in wien de tegenstellingen van haat en liefde snerven, die zich om het niet gehoorzamen aan het Goddelijk bevel een verworpen Gods noemt. Van den boosen geest, die in Saul voer, wordt slechts later en dan maar met een enkele uitdrukking, gewag gemaakt.

Maar den donkeren achtergrond, dat Saul een koning was, die God aan Israël in zijn toorn schonk en David de verkorene des Heeren was, uit wien de Messias zou voortkomen, en die in zijn leven ook den Messias menigmaal typeerde, ziet hij niet.

Dat laat opzichzelf reeds den christen, den Gereformeerde onbevredigd.

Daardoor blijft alles laag bij den grond.

En was het dat alleen nog maar.

Doch er staan stukken in, die voor den Calvinist niet slechts, maar voor ieder, die door de moderne moraal niet is vergiftigd, zedekwetsend zijn.

Ik heb dan ook gearzeld enkele van die gedeelten hier over te nemen.

Maar waar van zoo verschillende kanten dit stuk als doodonschuldig wordt voorgesteld, waar men verzekert, dat zijn inhoud geen bezwaar oplevert, meen ik, dat de waarschuwing tegen dat gevaar alleen krachtig kan zijn, wanneer men de dingen bij hun naam noemt.

Ik verwonder mij, dat sommige deelnemers het gevaar niet dadelijk hebben ingezien.

Zouden zij reeds zoover zijn afgezaakt?

Of verkeerden zij in tijdelijke wereld-bedwelming?

Ik hoop nog het laatste.

Ik bied dan mijn lezers verontschuldiging aan, dat ik hun zulke afkeerwekkende lektuur onder de oogen breng.

Maar het moet.

Eerst dan een fragment uit het Eerste Bedrijf (bl. 18).

Daar spreekt Saul tot Jonathan:

En David... zoon van Izay?...

Wie is hij?... éens mijn schildknecht!

Ha ha! een fraaie herder, die Filistijnen slaat en reuzen velt met kiezels! Mijn kleine David, de ving'ren tokkelend langs de snaren, en tooverij van klanken sprekkend om mijn hoofd. (Hoonend).

Versiert hij niet zijn enkels, armen, handen, met ringen, kralen, banden,

als hij zit toot haar opgesmukte

lijf? (fel schimpend).

Wie is hij... die een koningsdochter won tot prijs, koelhartig van lichtzinnig-

heid?

Een herder met wat vale schapen,

die vlooiën zocht met zijnen hond!

En nu?... Een woelig pronker!

Bedwelmen doet hij alle vrouwen,

(zinnelijk)

met lied en zang en 't lenige geylei

van zijne weeke stem en woord.

Met wierook lokt hij donk're

maagden

uit mijn paleis en werpt ze onbeschaamd zijn wrange lusten toe. Want hij is brandend zwoel van zin, zóó wulpsch, dat heel zijn wezen zou

vergaan,

als hij niet dagelijks offerde, zijn zonden ter verzoening. — Moet hij mijn trouw

betreden?

De snijkant van een kei moest groeven

door zijn nek!!

Ik grijp mijn speer

en rijg hem aan den dood.

Hoor kind, hoor hier, de wulpsche

vrouwen,

krotsch! Zij razen luid om humen

lieveling.

Het volk doet mee:... Saul sloeg zijn

tienduizenden!

Gelogen volk... gelogen!

O Jonathan hoor toe, uw koning krenken

door hoeretoeg en slaaf (pauze).

Van kommentaar onthoud ik mij. Ik spijterde alleen.

Wat dunkt u van zulk een taal?

Druischt ze niet geheel tegen onze Gereformeerde zede in?

Moet zelfs niet een zich respektueus wereldling er afschuw van hebben?

Er staan woorden in, die zelfs in het ergste geval niet van menschen gebruikt worden, maar alleen van beesten.

En mocht men opmerken, dat Querido zóó schreef om Saul's gezonkenheid te karakteriseeren, dan mag daartegen protest niet uitblijven.

Mag men dan aan het papier toevertrouwen de liederlijke taal, die een dronkaard soms uitbraakt, alleen om van de dronkenschap een goed beeld te geven?

Mag men om den beklagenswaardigen toestand van krankzinnigen te teekenen, letterlijk weergeven de schunnige woorden, welke er somtijds uit hun mond voortkomen?

Evenmin mag, wat Querido hier bestaat, ooit worden goedgepraat.

Hier is de Jordaan-Querido, de Manus-Peel-Querido aan het woord, met zijn plat realisme.

Eigenlijk is 't nog erger gesteld.

Want in „De Jordaan" en in „Manus Peel" wordt voor een deel werkelijkheid, lage werkelijkheid gegeven.

Maar hier een gefingeerde (verzonnen) werkelijkheid.

Dat Saul op die manier ooit te keer is gegaan, kan men uit het bijbelverhaal niet bewijzen.

Trouwens in het vervolg van dit tooneelstuk moet de polygamie (veelwijverij) als pikante saus dienen.

In plaats van dit, waar het noodig mocht zijn, even aan te roeren, gelijk onder ons goede zede eischt, wordt het in dit tooneelstuk naar den voorgrond geduwd.

In het Tweede Bedrijf vindt men na een feestavond David met zijn vrouw Michal alleen. Michal lijkt bijna geheel een Westersch vrouwtje. De omgang met haar man heeft niets van dat Oostersche op een afstand blijven. Te schriller wordt daarom de beschrijving, welke David aan Michal van het heerlijke feest geeft en waarin hij tot haar zegt:

Hoe vloei'de rood de wijn!

De knapen zongen, de meiskens dansten;

zelfs neuriede de hūzit mee.

En even later:

Zoo vele volk'ren leerde ik kennen;

zoovele vrouwen noemde ik mijn. —

Is dit,

milieu w

vrouwen.

Maar

Als I

gerust d

achterha

Daarom

Uw

de w

zool

Toen

en Saul

Gij

en

mij

van

Welke

lukkig n

het toon

moet haa

hebben.

wonnen.

pen! Ma

Saul aan

Verd

alle

hom

dui

Uw

gij d

wul

Nog m

David is

aan Sau

Samuel.

hem in d

Teeder w

om hem

hem. Ma

gaan. Hij

vader.

Samuel

David

En dan

Ik w

Uw

Outw

Ontw

van

Zij w

Zij

Stil

klank

den

Zoo

Omsc

D

O, d

mij

Zij

Mic

Rond

zij

Zoo

zoo

D

Stil

mijn

van

Blaa

Ze

Nu moe

Ik vind

Driedub

Ik sta

bleik niet

Ik sta

christenna

burg verli

gevallen

ik gedwa

ldiging aan,
ur onder de

erste Bedrijf

cht!
stijnen slaat
deine David,
naren, en
id om mijn
Hoonend).
, handen,

mukte
himpel).
lochter won
thizinnig-
heid?

di!

vrouwen,
(zinnelijk)
evlei
en woord,
tre
raagden
ze onbe-
ten toe.
lvan zin'.
wezen zou
vergaan,
zonden
troon,
betreden?
groeven
zijn nek!!

den dood,
sche
rouwen,
nen
eveling,
zijn
duizenden!
n!
ing krenken
if (pauze),

Ik spatierde

ereformeerde

rend wereld-

u het ergste

orden, maar

lo zóó schreef

iseeren, dan

ertrouwen de

ms uitbraakt,

goed beeld

gen toestand

ik weergeven

tijds uit hun

bestaat, ooit

Manus Peet"

lage werke-

nen) werke-

er is gegaan,

bewijzen.

t tooneelstuk

pikante saus

g mocht zijn,

s goede zede

ar den voor-

na een feest-

alleen. Michal

uwje. De om-

at Oostersche

wordt daarom

ichal van het

ot haar zegt:

d de wijn!

s dansten;

zjit mee.

Maar hier, in het Hebreewen-land
is de vrouw een heilgdom in huis.
Zij groeit het sappigst op in warmte
en aarde licht, als de wortlen van
d'olijf. Zij is er vrije meesteres en
ingeweven in onze dierbaarste
gepeinen. Geen bijzit of boeleerster,
hoe teed're lokstem ook,
vermag haar weg te dringen.

Is dit, vooral waar de omgang als in Westersch
milieu wordt overgebracht, niet krenkend voor de
vrouweener?

Maar Michal wordt hier ook al beschouwd als
door de wol geverfd.

Als David 's nachts moet vluchten, stelt zij hem
gerust, dat Saul's knechten hem niet spoedig zullen
achterhalen. Zij heeft haar maatregelen genomen.
Daaronder ook deze:

Uw bijzitten en slaaf,
de woelge krijgers Saul's bevolen
zoolang zij kunnen te weren;

Toen het bedrog van Michal was uitgekomen
en Saul haar ontmoet, snauwt hij zijn dochter toe:

Gij liegt boeleerster,.... gij liegt
en uw stem, zoo vroom en eerbaar
mij misleidend, met sluwen klank
van David nagebootst.

Welke dame Michal heeft gespeeld, weet ik ge-
lukkig niet. Maar toen zij zich voor het eerst op
het tooneel hoorde toespreken als „boeleerster”
moet haar schaanstegevoel wel sterk geprotesteerd
hebben. Maar door de repetities wordt dat over-
wonnen. Hoe jammer! Liever ware zij weggeloo-
pen! Maar nu moest zij ook deze woorden van
Saul aanhooren:

Verdedigt gij uw lief, den lief van
alle vrouwen? Een arglistig man met
honderd harten?... die tegen ieder
duifke, blank ven minne, kirt?...
Uw David sluw en wreed? — Verdedigt
gij dit ongezuiverd schepsel, van
wulpschheid en van wellust
afgevreten?

Nog meer tegen de borst stuit het volgende.
David is in de spelonk van Engedi gevlucht, nauw
aan Saul's jacht ontkomen. Hij is moedeloos. Maar
Samuel, de hoog bedragde, de wankelende, komt
hem in den nacht bezoeken om hem op te beuren.
Teeder was het samenzijn. David smeekt Samuel
om hem te gedenken in het gebed. Samuel omhelst
hem. Maar David kan den ziener nog niet laten
gaan. Hij valt op de knieën en smeekt: Uw zegen,
vader.

Samuel zegent hem en gaat heen.
David blijft pijnzand staren.
En dan leest gij onmiddellijk daarop:

Abjathar (eerbiedig tot David).
Ik waag het u te storen...
Uw zangster vraagt naar haren heer.
David (die opschrikt bij Abjathar's stem).
Ontwaakte Abichaël?
Abjathar.
Ontwaakt is zij, 't oog doorschitterd
van een droomen-roes.
Zij wilde haastiglijk hierheen....
Zij droomde van een kroon....
David (ontkent en plechtig).
Stil Abjathar... doof niet den heil'gen
klank van Samuel's stem in mij,
den innerlijken nazang van zijn wijsheid.
Abjathar.
Zoo schoon is Abichaël nu...
Omschienen van een profetie!...
David (ingehouden, droomrig).
O, deze vrouw,
mijn Abjathar...
Zij rooft mij
Michal's heugenis.
Rond haar gezicht
zij spant een tooverij van
licht.....

Abjathar.
Zoo vurig is haar woord,
zoo smachtend....
David (hevig).
Stil Abjathar....
mijn zinnen branden
van huiverende lusten af!
Bláas niet in den gloed!
Zeg haar.... ik kom! —

Nu moet toch het hooge woord er bij mij uit.
Ik vind dit walgelijk.
Driedubbel walgelijk.
Ik sta stom verbaasd, dat het „christelijk” pu-
blik niet geweldig floot.

Ik sta stom verbaasd, dat ieder, die op den
christennaam prijsstelt, niet haastig den schouw-
burg verliet en voor zijn God op de knieën is
gevalen met de belijdenis: gelijk een schaap heb
ik gedwaald in het rond, ai, zoek uw knecht,

uw dienstmaagd, schoon zij uw wetten schonden.
Wend toch voortaan mijn oog van d'ijdelheden af.

Ik kon nog meer citeeren.
Maar ik wil het niet.
't Is genoeg.
Meer dan genoeg.

Wie dit goedkeurt, keurt heel het hedendaagsch
tooneel goed.

Want het is zelf een stuk hedendaagsch tooneel.
Er zijn zelfs stukken in het hedendaagsch too-
neel, die minder gevaarlijk zijn.

Wie dit goedkeurt, glijdt, als Christus niet krach-
tig tusschenkomt, de wereld in.

Dat walgelijke kan er niet door coupures uit
verwijderd zijn. Want het zit door dit heele too-
neelwerk heen.

Of er behalve de enkelen onder de spelers, ook
anders nog Gereformeerden aanwezig waren, is
mij niet bekend.

Ik ben niet inkwisitoriaal aangelegd.
Ik vertrouw, dat er heel weinigen zijn geweest.
Maar tot die weinigen zeg ik: ziet toe, dat het
zout in u niet smakeloos wordt.

Ziet toe, dat gij onze kerken niet bederft.

En hoe de tegenover ons staande pers over
dit artikel oordeelen zal, of zij er desnoods mee
spotten zal, deert mij niet.

Ik hoop met alle kracht tegen deze dingen te
blijven getuigen.

Ik wil er ons Gereformeerde volk gedurig aan
herinneren: Ziet, de Rechter staat voor de deur.

De Vrije er buiten.

Dit zal zeker uit de getuigenissen tegen de ge-
wraakte tooneeluitvoering wel duidelijk zijn gewor-
den: de Vrije staat er buiten.

Niemand minder dan de Rector Magnificus,
Professor Van Gelderen, legde in die kwaliteit deze
verklaring af.

Zelfs geen studentenvereniging aan de V. U.,
verzekerde de voorzitter van de Theologische Facul-
teitsvereniging der studenten, de heer Prins, is
erbij betrokken.

Aan de Vrije kan in deze niets ten laste worden
gelegd.

Dit zal nu wel bij allen vaststaan.

Geweldige agitatie.

Na ons stuk in het vorig nummer, kwamen vele
ingezonden stukken bij ons in.

Dat wij ze niet plaatsen, geschiedt niet uit
onwilligheid of om eenige andere reden.

We hebben er eenvoudig geen ruimte voor.

Dit stemt echter tot dank, dat ons Gerefor-
meerde volk op zijn post staat.

Dat blijkt niet alleen uit de ons, maar ook uit
de aan andere bladen toegestuurde inzendingen.

De stroom is niet te verzwelgen.

Dat blijkt ook uit het besluit van den raad
der Gereformeerde Kerk van Amsterdam, waar-
over wij ons hartelijk verblijden.

Nu zal men zich wel pogen te verdedigen: de
reactie kwam opzetten.

Maar ik meen dit ten sterkste te moeten er-
kennen.

Van konservatisme zijn we niet gediend.

Dat weet ieder Reformatielezer.

Maar in de agitatie werkt niet als domineerende
faktor het zondig konservatisme, maar de fijne
intuïtie van ons Gereformeerde volk.

Zij voelen het: hier is afwijking van ons heilig
beginsel.

Moed?

Na de tooneelvoorstelling kwam de auteur,
Querido op, zoo lazen we in verschillende bladen.

De „Telegraaf” schreef:

Querido huldigde in Saalborn den voortref-
fijken regisseur en den genialen tooneelspeler, die
hier de ontzaggelijk zware taak om te werken
met spelers die de tooneelkunst niet als vak be-
oefenen, volbracht had met kracht, ijver, over-
gave en geestdrift.

In de tweede plaats dankte hij de spelers zeer,
die met overgave, ijver en ernst het werk hadden
ondernomen, en den moed hadden getoond te dur-
ven optreden, in het werk van een andersden-
kende.

Hij hoopte ten slotte dat de vertooning thans
een niet al te goddeloozen indruk zou hebben
verwekt.

Het „Handelsblad” gaf te lezen:

De eerste vroeg het woord voor den bescheiden
duur van twee minuten, ten eerste om hulde te
brengen aan Louis Saalborn voor de ontzaggelijk
zware taak welke deze met de regie op zich
had genomen; ten tweede om aan deze christe-
lijke jonge dames en heeren dank te brengen voor
den door hen betoonden moed ieder die den
laatsten tijd de artikelen in „De Standaard” heeft
gevolgd en ook aandacht heeft gewijd aan de
rubriek „Ingezonden Stukken” zal — zeide de
heer Querido — begrijpen wat ik bedoel met
„moed”.

Het is alleszins verklaarbaar, dat Querido zoo
sprak.

Maar hij geleek ook den vos, die de passie
preekte.

Ik las onlangs, dat er dikwijls meer moed toe
behoort om „neen”, dan om „ja” te zeggen.

Onze jongelingschap leeft tegenwoordig onder
sterke pressie van buiten.

Het breken met konventie en traditie zit in de
lucht.

Wie daaraan niet meedoet, wordt voor „bekrom-
pen” gescholden.

En nu klinkt een jongere niets onaangenamer
in de ooren, dan dat men hem bekrompen noemt.
Daar kan hij niet tegen.

Zich dat brandmerk te laten opdrukken, in de
Gereformeerde levenshouding te volharden, eischt
schier een ruggegraat van staal.

Eischt een groote dosis moed.

En gelukkig hebben we een heele menigte van
zulke jongeren.

Zij zeggen volstandig „neen”.

De zwakken helaas bezwijken.

Daaronder reken ik ook de deelnemers aan de
tooneeluitvoering. Of laat ik liever spreken: zij
kenden een oogenblik van zwakte en bogen door.
Querido zocht den moed aan den verkeerden
kant.

Laten zij, die er aanwezig waren, dezen wieroek
spoedig wegblazen en tot zichzelf komen.

Laten vooral onze studenten bedenken, dat zij
voor een Mozes-dilemma staan.

Ons Gereformeerde volk heeft veel gebreken,
maar het heeft toch meer dan eenige andere chris-
telijke groep zijn liefde, zijn arbeid, zijn geld voor
den Heere over.

En nu smaalt de wereld de Gereformeerden als
bekrompen menschen.

Wat zult gij doen?

Doet als Mozes.

Van hem staat beschreven, dat hij door het
geloof geweigerd heeft een zoon van Farao's doch-
ter genoemd te worden, verkiezende liever met
het volk van God kwalijk gehandeld te worden dan
voor een tijd de genieting der zonde te hebben,
achtende de versmaadheid van Christus meerderen
rijkdom te zijn, dan de schatten van Egypte, want
hij zag op de vergelding des loons.

Die genietingen der zonde behoeven nog niet
grof te zijn.

Ze kunnen heel verfynd wezen.

Toch moet de versmaadheid van Christus, waar-
onder ieder geloovige ten slotte ligt, u liever zijn.

Op het standpunt van Querido zou Mozes het
moedigst zijn geweest, indien hij aan het hof ware
gebleven. Dan had hij geheel alleen tegenover zijn
volk gestaan.

Maar de Schrift leert het anders.

Het „Distanz-Gefühl” mag ook onder ons niet
uitslijten.

De lof van Querido is opzichzelf reeds een be-
denkelijk teeken.

Kunst en kunst.

Na Querido trad nog een der spelers op.
Hun, die twijfelen of tooneelspel kunst is, ried
hij aan, volgens „De Telegraaf”: „Men ga maar
naar Saalborn en vraag hem of hij een stuk met
u wil instudeeren. Dit is de beste manier om te
weten of tooneelspel een kunst is”.

Hier heerscht klaarblijkelijk spraakverwarring.

De kunst in den hooger zin, zooals schilder-
en beeldhouwkunst wordt hier vereenzelvigd, met
wat men in het dagelijksche leven wel kunst noemt.

Ik wil het best aannemen, dat het voor den
regisseur Saalborn een heele kunst was om van
een stuk met ongeoeffende spelers iets terecht te
brengen.

Het is voor ouders een heele kunst om kinderen
op te voeden.

Het zou voor mij een heele kunst zijn om een
middagmaal behoorlijk klaar te maken.

Men zal echter begrijpen, dat dit met „kunst”
in hooger zin niets te maken heeft.

Zeer zeker valt er tegenwoordig een neiging op
te merken, om zoowat alles, waar kennen bij te
pas komt tot „wetenschap” en alles, wat „kunnen”
onderstelt tot kunst te verheffen.

Er rezen wel stemmen op om boekhouden tot
„wetenschap” te promoveeren. En zelfs het kook-
ondericht. Hoewel men dat toch nog beter, krach-
tens zijn naam, kook-kunst, bij „kunst” kon in-
deelen.

Dat op dien bewusten avond bleek, dat het too-
neelspel een kunst in hooger zin zou zijn, heb
ik uit de liberale pers niet kunnen opmaken.

Hoezeer zij de spelers met zachtheid behandelde,
schoen dergelijke kwalificatie niet uit de pen te
kunnen vloeien.

Verstandiger ware het daarom geweest, indien
de speler-slot-spreker hierover het zwijgen had
bewaard.

Lastige kwaal.

Hebben we in dit nummer een ernstige zaak
ernstig onder de oogen mogen zien, zoo bestaat
er toch voor pessimisme geen reden.

Men kan even ontroeren bij een kwaad, dat
tot uitbreking komt, maar nooit mag men de pro-
portien ervan uit het oog verliezen.

Er is geen oorzaak om voor de toekomst van
ons Gereformeerde volk bezorgd te zijn.

De jonge vijgjes worden gezien in onzen wijn-
gaard.

Daarom mogen wij den Heere dienen met blijd-
schap.

Over zooiets moogt gij niet blijven tobben. Dan luidt uw zieleleven er onder. Dan krijgt ge een lustige kwaal. Met kostelijken humor doktert Ds Laman in het Gereformeerd Kerckblad voor Drenthe en Overijssel" er over.

Boven zijn artikel plaatste hij het opschrift: "Humeuritis".

Tingeling! „Domme thuis?" Deur van de kamer zing open; binnengelaten werd juffrouw Philopappus. Groeten werden gewisseld. Juffrouw Philopappus ging zitten.

Bij zichzelf dacht ik: Ze heeft zeker wel weer wat op haar hart, dat er af moet. Want dat wisten we al, wanneer juffrouw Philopappus een bezoek kwam brengen, dan was er weer wat, waarvan ze zich geërgerd had. Want hare ergernissen waren vele. Eerst volgde een praatje in het algemeen over dit en dat, en dan tenslotte kwam het los. Men kon er vast op rekenen, dat het zoo kwam, wanneer ze een bezoek bracht, dan had ze wat dat haar dwars zat.

Een naar en vervelend mensch, denkt misschien al gauw deze of gene lezer, en hier en daar is stellig al de een of andere goedhartige lezeres, die medelijden heeft met den armen domme, wiens deur toch altijd maar voor alle soorten van menschen moet openstaan en die ze dan nog met een vriendelijk gezicht moet ontvangen. Moet ge toch vooral niet zeggen, lieve lezers; wij vinden dat volstrekt geen nare menschen. Waarom zouden wij dat ook? Het zijn immers patienten, lastige patienten soms, het is waar, maar tusschen een lastigen patient en een naar mensch is verschil.

Ge hebt wel gehoord van personen, die last hebben van bronchitis, nietwaar? Er zijn er wel, die er chronisch aan lijden. Bij het minste koukje, dat ze vatten, moeten ze kuchen en hoesten. Bronchitis is een ontsteking van de bronchien, de luchtpijpvertakkingen. Zulke itis-lidjers zijn er vele en velerlei. Bij pleuritis hebben ze een ontsteking van het borstvlies; bij meningitis hersenontsteking, bij peritonitis buikvliesontsteking, bij enteritis ontsteking van de darmen, en zoo al meer.

Zoudt ge nu van al deze itis-lidjers willen zeggen, dat het nare, vervelende menschen zijn? Immers neen! Ge zegt: het zijn patienten; ze moet er medelijden mee hebben en geduld, en ze vooral niet bejegenen met een zuur gezicht en met een onverdraagzaam gemoed.

Zoo beschouwen wij nu juffrouw Philopappus ook als een patient. Ze heeft insgelijks last van een ontsteking. Haar ziekte kunnen we noemen humeuritis, d.w.z. ontsteking van het humeur. Ook een ziekte, een kwaal, soms chronisch. Misschien komt de naam in uw homeopathisch handboekje niet voor, maar de ziekte bestaat terdege. Ge moet het maar goed onthouden: Humeuritis, ontsteking van het humeur.

Niet als met bronchitis op lichamenlijk gebied gaat het ook met deze aandoening van het humeur; een kleine gevatte koude, een klein tochtje, — en het is maar weer hoesten en slijmreutelen en zagen en piepen en steken in de keel; heel het lieve levontje is dan weer gaande.

Precies zoo is het met humeuritis op zielkundig gebied. Een klein ergernisje, een klein hindernisje... en het is weer mis met het humeur; het prikkelt weer, het kittelt weer, het rentelt, zaagt en plopt weer, net zoolang tot het losgehoest is. Zoo ging teeminst het met juffrouw Philopappus. Als ze kwam, dan wisten we het al, dat ze weer last had van die prikkelende humeurhoest.

Iemand, die gezond van humeur is, weet daar niet van. Hij ziet nu ja ook wel eens dingen, die hem niet precies naar den zin zijn, maar hij bewaart zijn goed humeur er bij, en zegt met Salomo: wie zal al het kromme recht maken! Het zit hem niet te prikkelen en te kittelen, hij moet er niet van schrapen en kuchen, en reutelen en hoesten; maar hij eet met lust zijn boterhammen, zingt een psalm of een lied en haalt eens heel diep adem; een best middel tegen humeur-prikkelingen.

Juffrouw Philopappus kan dat evenwel niet. De slijmvieren van haar humeur zijn bij het kleinste, zelfs bij het malste ergernisje dadelijk meer of min ontstoken. Maar daarom behoeft ge haar nog niet een naar en vervelend mensch te vinden. Evenale bronchitis is ook de humeuritis een lastig iets; ze maakt op den duur zenuwachtig, zoolang dat is met alle kwalen, waar een mensch te veel zijn aandacht aan wijdt. En als ge niet oppast, kunnen ze, wanneer ge veel met zulke menschen moet omgaan, u ook wel een beetje zenuwachtig en prikkelbaar maken. En dan krijgt ge ongenoege. Indien ge niet oppast! zeg ik. Want ge kunt er best tegen oppassen, door u van al die zeurderij-tjes van juffrouw Philopappus niets aan te trekken en er geen aandacht aan te schenken. Precies als met het tikken van een klok; als ge er op gaat letten, wordt iedere tik een hamerslag. Precies als met het kranen van een haan; als ge er op let, kan het u dol maken. Maar als ge er geen aandacht aan schenkt, hoort ge niet eens, dat de klok tikt of de haan kraait.

Zoo was het ook met juffrouw Philopappus. Ik gaf haar de gelegenheid haar ontstoken humeur goed uit te hoesten, en als ze goed en wel weer buiten de deur was, was ik al haar vergeten, dat ze er geweest was. Laat ik u daar eens raad in mogen geven. Ge moet zulke humeuritis-lidjers vriendelijk behandelen, lankmoedig laten uithoesten, er niet tegen ingaan, want dan wordt het er veel erger mee, en als ze zich omgekeerd hebben, moet ge niet doen of ze er niet geweest zijn. Dat is tevens het beste middel op den duur om deze patienten zelf ook van hun kwaal een beetje af te helpen; indien ze maar bemerken, dat ze met al hun geprettel niets uitwerken, dan knappen ze er zelf van op. Want als ze bemerken, dat er met hun

prutelingen rekening wordt gehouden, neem maar dan is het mis; dan gaan ze over u heerschen erger dan de Filistijnen over Simson. En verder moet ge de chronische humeuritis-lidjers lankmoedig verdragen evenals zoolve chronisch-zieken, voor wie geen kruiden gewassen zijn en met wie men vergeefs de heele apotheek kan doorgaan. Ze kunnen soms lang leven. Het is al jaren geleden, wat ik u van juffrouw Philopappus vertelde, maar ze leeft nog. Ze moet wel over de tachtig zijn. Lezen doet ze niet meer, dus ik kan het gerust in ons Drentsch en Overijsselsch Kerckblad vertellen; dat komt bovendien heelmaal niet, waar mijn goede juffrouw woont, en in onze beide provincies heeft ze, voor zoover ik weet, geen familie. En al kwam ze het ook te hooren... nog niet erg... een mensch is nooit te oud om te leeren, en kwand heb ik niet van haar gesproken. Ik wilde alleen maar eens raad geven, hoe men het best kan doen met menschen, die bij iedere werkelijk of ingebeeld ergernisje uit hun humeur geraken. Vooral vriendelijk blijven, en er niet veel nobilitie van nemen. Bewaar dit recept!"

Aan zeurderitis en drukdoeneritis lijden ook veel menschen.

Heeft Ds Laman daar ook geen receptje voor? Dan gelieve hij daarbij te denken, dat hij ook nog zooiets is als medewerker van ons blad.

Zulke recepten kunnen over heel het land dienstig zijn.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het recht van staking.

IV.

In de vorige artikelen is gesproken over de actualiteit van deze kwestie in onze dagen, en een kort resume gegeven van hetgeen in het referaat Wiersinga op het eerste christelijk-social congres over dit onderwerp is verhandeld.

Het referaat van den heer Wiersinga eindigde o.a. met de volgende stellingen:

Het betrekkelijk recht van werkstaking kan geenszins worden ontkend.

Het is meestal niet raadzaam van dat recht gebruik te maken; in sommige gevallen evenwel kan het plichtmatig zijn.

Ook met het oog op werkstaking is er dringend behoefte aan het herstellen van 'organisch verband op het terrein van den arbeid.

Over deze stellingen is heel wat gesproken. Eerst in de vergadering van de desbetreffende commissie.

Daar is door den een de werkstaking in geen geval noodzakelijk of wenschelijk geacht; een ander heeft met den heer W. voor het recht van staking gepleit; weer anderen maanden tot groote voorzichtigheid aan, en wilden de staking alleen toelaten in het geval van uiterste noodzakelijkheid; zelfs werd de werkstaking een vijfvoudige zonde genoemd, en ten allen tijde ongeoorloofd, doch in tegenstelling daarmee werd door den heer Worms de werkstaking verdedigd met een beroep op het Woord Gods. „God Zell gebod aan 600.000 Israëlieten het werk te staken, door hen, onder geleide van Mozes, het land van Egypte te doen verlaten". Eveneens was Dr Schot van meening, dat de Heilige Schrift dit recht waarborgt, terwijl iemand als de heer Hovy bezwaren had tegen de stelling, waarin het soms-plichtmatige van de staking werd uitgesproken.

De laatste spreker was Dr Kuiper.

Hij merkte in verband met een beroep van den rapporteur op onzen opstand tegen Filips van Spanje het volgende op:

De opstand tegen Filips en een werkstaking mogen niet op één lijn gesteld worden. Nooit hebben onze vaders het standpunt ingenomen, van het recht van opstand wegens schending hunner rechten; daarvoor hebben zij veel verdragen en geloven, maar zij weigerden te doen wat in strijd was met 'Gode Woord en eer. De opstand tegen Filips wordt verklaard uit het constitutionele begrip dier dagen. De Staten van het land waren, als magistraatspersonen, met zeker soeverein gezag bekleed en daaraan ontleenden zij de bevoegdheid, om het volk te beschermen tegen den koning, die de rechten van het volk vertrapt, in plaats van ze te verdedigen. Dat begrip is vrij wat zuiverder dan het parlementarisme van heden. De verhouding van den patroon tot de werklidjen is echter geheel iets anders; de patroon is geen overheid en als zoodanig geen dienaar des Heeren. De heilige en zuivere begrippen omtrent de overheid als ver-tegenwoordigster van het gezag, dat uit God is, mogen dus niet verward worden met de verhouding tusschen patroon en arbeider. De patroon is volkomen vrij arbeid te laten verrichten of te doen ophouden, maar eveneens is de werkmans vrij den arbeid aan te nemen of te weigeren; patroon en arbeider zijn beiden burgers van den staat. Dit heeft dus niets te maken met den eisch der consciëntie. De verhouding tusschen patroon en arbeider is van organischen aard en moet bij contract geregeld zijn; de duur van dat contract hangt af van den aard van het werk. Het werken per man en per uur is de kanker van den tegenwoordigen tijd; dit individualistisch streven, als uitvloeisel van de Franse Revolutie door het liberalisme over-

genomen, werkt demoraliseerend op alles. Maar voor het oogenblik heeft men dien toestand te aanvaarden, met volkomen vrijheid van arbeider en patroon. Voor hem, die aan den arbeid blijft, als anderen staken, ligt daarin geen plichtverzeking; een ieder blijve vrij. De tyrannie van den patroon kan echter zoodanig demoraliseerend karakter aannemen, dat het ten slotte noodig wordt den weg van werkstaking in te slaan. Doch ook bij den arbeider moet het maatschappelijke er uit; hij moet leeren, dat hij meer heeft aan God en Zijn vrees, dan aan wat knas op zijn loon!)

Na deze discussie werden de stellingen aldus gewijzigd:

Het recht van werkstaking, mits nooit als politiek instrument of als moedwillige contractbreuk, kan geenszins worden ontkend.

Het is eisch der christelijke consciëntie van dit recht geen gebruik te maken, vóór dat de overtuiging verkregen is, dat alle andere middelen zijn uitgeput; in sommige gevallen evenwel kan werkstaking plichtmatig zijn.

De vijfde stelling werd onveranderd aanvaard. Over deze gewijzigde conclusie is nog debat gevoerd in de algemeene zitting van het congres. Een broeder, de heer Sizoo, wilde uit de eerstgenoemde stelling de woorden mits etc. tot contractbreuk wegnemen, omdat dit het stakingsrecht te veel beperkt. Daarmede verklaarde Ds Talma het eens te zijn, maar deze weglating werd o.a. door Ds Pierson en Ds Brummelkamp ernstig bestreden, en het congres ging met de laatste mede. De conclusie van het congres werd nu:

Het recht van werkstaking, mits in elk geval nooit als politiek instrument of als moedwillige contractbreuk, kan geenszins worden ontkend.)

terwijl de andere conclusie onveranderd bleef gehandhaafd.

Wat blijkt ons hieruit?

Dit, dat het eerste christelijk-social congres er niet aan gedacht heeft om, zoolals in het voor enkele weken opgenomen schrijven werd gevraagd, op grond van de Schrift het stakingsrecht te veroordeelen. Wel heeft het tot voorzichtigheid aangemaand. Wel is het niet blind geweest voor de ontzettende gevolgen, die een staking met zich kan meeslepen, maar het heeft in Gods Woord geen enkele uitspraak gevonden, die de staking verbiedt. Noch uit wat de Schrift zegt over het gezag; noch uit wat zij leert over Zijn voorzienigheid; noch uit haar onderwijs over ons dagelijksch brood kan de conclusie getrokken, dat elk recht tot staking ontbreekt, maar wel vloeit uit alles, wat het Woord zegt over den „vrijen" mensch, voort, dat den „vrijen arbeider dit recht niet kan worden ontzegd. Ik hoop op dit punt later nog terug te komen, maar wijs er nu niet klem op, omdat tot deze conclusie mannen van naam hebben meegewerkt, die dit standpunt later nimmer ontrouw zijn geworden. Wel is in de lijn van de enkele opposanten ook door anderen in latere tijden de staking als een ongeoorloofde samen-spanning ten eenenmale veroordeeld, doch iemand als Dr Kuiper b.v. heeft er niet aan gedacht, die richting te steunen.

Voorts leeren de resoluties van het eerste christelijk congres ons nog dit.

Zij bakenen het recht tot werkstaking op deze wijze af, dat aan tweeërlei voorwaarden moet worden voldaan: 1o. de bepalingen van het contract moeten gehandhaafd en geëerbiedigd, en in de tweede plaats moet de staking wezen een uiterst middel, dat eerst mag worden toegepast, als alle andere middelen falen. Dit beginsel wordt ook gehuldigd door onze wet op het arbeidscontract.

K. D.

¹) Handelingen, blz. 433 ev.

²) Handelingen, blz. 165 ev.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

De nieuwe wijsbegeerte en de nieuwe religie.

De lezer kan zelf de verdere toepassing maken op het voorafgaande, door ook den invloed na te gaan op de andere cultuurverschijnselen van onze eeuw, onder anderen op het gebied van zielkunde en opvoedkunde.

De nieuwe richting in de paedagogiek kenmerkt zich immers duidelijk door een zich afwenden van het star rationeële naar de ziel in haar diepere roerselen, van het kunstmatige naar het natuurlijke, in één woord van de school naar het leven.

Montessori is in dezen (hoe men voorts over haar oordeele uit principieel oogpunt) een teken des tijds!

Wij zien echter af van de poging in de beschouwing van deze „cultuur-wending" volledig te zijn.

Tensl op het wijsgeer dezer ti

De ni irratione ook de paalt, en beide tij kunt ze religie h houdt e

In de tijd, die praagt mark wijsbeg

Laat t Wij n soort vo dacht zi natuur, zelfde w den, aan ware ke een ech kennis

Ook L ste schv giese w schappel idealist in affan

Fech is in de wereld

Als h tering d noemden niet slec klaring, geestesle de mys Kucken kelijk v noemen

Ook J romant christelij Wij v artikelen Kouink

Nu w in de gr bijzonde wijsbeg ons gem beginsel

Het is zeer ee karakter gen: in door de maar he inhou hoofdzwa ljk dien en gloed

Dat w uit een tesbewe en waar de and de an

Voor het wer schatten Zoo heb daan on het Boec het Oos tersche stemmin

Het li langwekl de bescl zins op lang me kennis i grondbey doen. E making, georte d als „de die al in staat

Wat ha op het i mensch gespecia opnieuw der theo van Ber wing va is. De vat in h baatzoch

Het f werkzaa